

ВІДГУК

На дисертацію БЄЛІК НАТАЛІЇ ОЛЕКСІЇВНИ

«Розвиток психологічної готовності фахівців-початківців до ріелторської діяльності», що подана на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю

19.00.07 – педагогічна та вікова психологія

Актуальність тематики дисертаційної роботи визначається нагальністю проблеми розвитку психологічної готовності до професійної діяльності, необхідність вирішення якої об'єктивно визначається суспільними запитами в сучасному світі, зокрема, стрімкою трансформацією ринку праці та появою новітніх вимог до ефективності професіонала.

З огляду на це, дисертаційне дослідження Н.О. Белік, присвячене з'ясуванню найсуттєвіших психологічних особливостей ріелторської діяльності з метою подальшого врахувати їх у процесі розвитку психологічної готовності до ріелторської діяльності молодих та досвідчених фахівців засобами розробленої комплексної програми удосконалення їх підготовки, є достатньо актуальним. У ньому не лише обґрунтовується важливість вивчення інтегративної специфіки компетенцій ріелторської праці та зміст психологічних особливостей успішного ріелтора, але й вдало заповнюються прогалини у дослідженнях особливостей формування та розвитку психологічної готовності ріелтора, як суб'єкта надання посередницьких послуг населенню з купівлі-продажі нерухомого майна.

Оцінюючи дисертаційну роботу за параметрами **наукової новизни та теоретичного значення**, зауважимо, що авторці вдалося розробити концептуальну модель психологічної готовності до виконання ріелторської діяльності, яка містить наступні змістовні компоненти: особистісно-професійний, когнітивний, комунікативний; визначити чинники психологічної готовності спеціаліста до успішного виконання ріелторської діяльності; розширити та доповнити уявлення про зміст та структуру психологічної готовності особистості до виконання ріелторської діяльності; встановити еталонний профіль професійно значущих властивостей ріелтора; розробити та обґрунтувати розвивальну модель для роботи

з ріелторами різного стажу перебування в професії; створити та апробувати програму психологічного тренінгу з розвитку у фахівців-початківців психологічної готовності до виконання ріелторської діяльності.

Дістала подальшого розвитку проблема науково-психологічного розуміння явища психологічної готовності до праці в аспекті динаміки його структурних складових залежно від стажу перебування в професії спеціаліста.

Було поглиблене та доповнено уявлення про психолого-педагогічні технології освіти дорослих.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що його результати можуть бути використані під час викладання дисциплін «Психологія розвитку», «Психологія праці» і спеціальних курсів для фахівців з операцій з нерухомості. Програма психологічного тренінгу та практичні рекомендації щодо формування психологічної готовності до виконання ріелторської роботи можуть бути застосовані у роботі психологами-консультантами, менеджерами з продажу, всіма фахівцями, які працюють на сучасному ринку нерухомості.

Результати дослідження **впроваджено** в навчально-виховний процес Приватного підприємства «Гриф», Україна, Київська область, м. Біла Церква (Довідка про впровадження № 12/21 від 09.04.2021 р.), Агентства нерухомості «Liberty», Україна, Київська область, м. Ірпінь (Довідка про впровадження № 7 від 03.03.2021 р.), Експертного ріелторського агентства «Ера», Україна, м. Київ (Довідка про впровадження № 23/20 від 12.10.2020 р.).

Надійність та достовірність результатів дослідження забезпечено теоретико-методологічним обґрунтуванням його вихідних позицій, використанням надійних і валідних діагностичних методів, адекватних меті і завданням дослідження, поєднанням кількісного і якісного аналізу емпіричних даних, репрезентативністю вибірки, професійним застосуванням методів математичної статистики.

Загальна оцінка змісту дисертації, її завершеності та оформлення. Дисертація є повністю завершеною науковою працею. Вона містить усі необхідні основні елементи, що розміщені у визначеній послідовності. Дисертацію оформлено за визначеними правилами.

У вступі обґрунтовано актуальність дослідження, сформульовано мету та завдання, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, висвітлено наукову новизну і практичне значення роботи, наведено дані про впровадження і апробацію результатів, подано інформацію про структуру та обсяг роботи.

Структура основної частини дисертації відповідає логіці побудови проведеного експериментального дослідження.

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи дослідження проблеми формування психологічної готовності до ріелторської діяльності» авторкою визначено та проаналізовано основні підходи до визначення поняття психологічної готовності до професійної діяльності (структурно-функціональний; особистісний; особистісно-діяльнісний); розкрито змістовні складові та психологічну структуру ріелторської діяльності; з'ясовано особливості процесу становлення та розвитку компонентів психологічної готовності спеціаліста до ріелторського фаху. Встановлено змістовні та структурні особливості психологічної готовності до фахового виконання діяльності ріелтора та виокремлено чотири фактори: еталонність, гуманність, прагматичність, розумна альтруїстичність.

Особливої уваги заслуговує розроблена авторкою «Концептуальна модель структури та чинників психологічної готовності фахівця до ріелторської діяльності», що відображає взаємозв'язок трьох складових психологічної готовності до діяльності ріелтора: когнітивної, особистісно-професійної та комунікативної, співвідношення яких утворює відповідні субвиди психологічної готовності до ріелторського фаху: соціально-інформаційну та соціально-комунікативну готовність.

У другому розділі «Психодіагностичні методи та результати дослідження особливостей психологічної готовності фахівців до ріелторської діяльності» на етапі емпіричного дослідження становлять інтерес застосовані методи та методики дослідження. Це, зокрема, спостереження, опитування (усне та письмове), а також психодіагностичні методики: «Тест соціального інтелекту Гілфорда»; тест «Велика п'ятірка / 5PFQ» (Х. Тсуйи); «Тест Герцберга»; тест «Дослідження вольової саморегуляції» (А. Зверьков, Е. Ейдман); тест «Ціннісний опитувальник Шварца»;

тест «Шкала суб'єктивного благополуччя» (Н. Фетіскін, В. Козлов, Г. Мануйлов); методика «Мотивація професійної діяльності» (К. Замфір в модифікації А. Реана); методика «Шкала міжособистісної довіри / соціальної довіри» (Д. Роттер); тест «Діагностика соціально-психологічних установок особистості в мотиваційно-потребовій сфері» (О. Потьомкіна); тест та методика «Діагностика мотиваційних орієнтацій у міжособистісних комунікаціях» (І. Ладанов, В. Уразаєва). Також у дослідженні було застосовано авторську анкету (розробник Белік Н. О.). Представлений комплекс методик корелює з визначеною та обґрунтованою у першому розділі дисертації концептуальною моделлю структури та чинників психологічної готовності фахівця до ріелторської діяльності.

Проведене експериментальне дослідження дозволило авторці дійти висновку про те, що існують значущі відмінності психологічної готовності ріелторів зі стажем 25 і більше років (вік 45-59 років) та молодих фахівців-початківців (вік до 30 років), якими виявились: її загальний показник, значущість соціального оточення, орієнтація на свободу та установка на досягнення, емоційна стійкість, комунікативний компонент готовності та її когнітивний компонент, самоконтроль, практичність, орієнтація на гроші, самостійність, універсалізм, екстраверсія, орієнтація на результат, досягнення особистого успіху та на зміст роботи.

Одержані на етапі констатувального експерименту результати дали підстави для розроблення авторської програми корекції, що представлена у третьому розділі «Програма психологічного тренінгу та рекомендації щодо розвитку психологічної готовності до діяльності ріелторів фахівців-початківців».

Зміст такої програми складається з трьох блоків: предметно-когнітивного, особистісного та предметно-комунікативного, які логічно пов'язані між собою. Три блоки програми вміщує тематичних 7 модулів. Окрім того, передбачалася самостійна робота учасників (виконання домашніх завдань).

Повнота викладу основних результатів дисертації. Одержані наукові результати оприлюднювалися на різного рівня науково-практичних конференціях у межах України. Авторські публікації сповна викладено у рукописі дисертації й авторефераті та представлені у публікаціях, з яких статей у 6 наукових фахових

виданнях України; 3 статті у збірниках наукових праць і матеріалів міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій, а також одна стаття у зарубіжному періодичному науковому виданні.

Основні наукові положення, сформульовані в дисертації, є достатньою мірою обґрунтованими, а висновки та рекомендації спираються на сучасні методи психолого-педагогічного дослідження та математичної статистики.

Зауваження та побажання. Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Н.О. Белік, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання:

1. Недостатньо широко відображений теоретико-методологічний аналіз зарубіжного досвіду питань розвитку психологічної готовності фахівців у ріелторській справі.
2. Для діагностики когнітивного компонента психологічної готовності ріелторів варто було б використати більш широке коло психодіагностичних методик.
3. Зважаючи на те, що авторкою у другому розділі дисертаційної роботи було виокремлено три групи досліджуваних, що відповідають нормативним кризам професійного становлення особистості: особи 20 – 30 років (стаж роботи до 3 років); особи 30 – 45 років зі стажем ріелторської діяльності 10 – 15 років; особи зі стажем 20 – 25 і більше років (вік 45-59 років), доцільно було б врахувати це при розробці та проведенні авторської програми корекції психологічної готовності до ріелторської діяльності, створивши не дві (особи, які мають стаж до трьох років роботи; фахівці, хто мають стаж 15-25 років роботи), а три експериментальні та три контрольні групи. Адже загальна кількість досліджуваних (200 осіб) це дозволяла.
4. У третьому розділі роботи, зокрема, у Таблиці 3.2.1 «Порівняння середніх значень показників складових психологічної готовності до ріелторської діяльності до та після проведення тренінгу в експериментальній та контрольній групах (стаж до трьох років)» та подальшій інтерпретації результатів формувального експерименту відображено тільки дані, що стосуються ріелторів-початківців: осіб 20 – 30 років (стаж роботи до 3 років).

В той час, як в експерименті також брали участь фахівці віком 30–59 років, що мають стаж 15–25 років роботи (експериментальна та контрольна група). Щодо порівняння результатів по цій групі в роботі лише зазначено, що в них також «відбулись позитивні зміни, але вони не досягли порогу значущості, і тому інтерпретуються лише як тенденція, яка не приймається до уваги як засіб апробації». Вважається доцільним висвітлити це твердження у змісті дисертаційної роботи та засвідчити за допомогою кореляційного аналізу.

5. Практична значущість дисертаційного дослідження набула б більшої ваги за умови розробки системи методичних рекомендацій, щодо психологічних практик саморозвитку, які фахівці-початківці могли б самостійно надалі застосовувати задля оптимізації власної психологічної готовності до ріелторської діяльності.

Однак висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження Н.О. Белік, яке є оригінальною завершеною науковою роботою. Здобувачка продемонструвала вміння самостійно ставити й аргументовано розкривати складні наукові проблеми, визначати тенденції та на належному науковому рівні знаходити шляхи їхнього вирішення.

Оцінка автореферату. Структурна побудова, зміст і результати дисертаційного дослідження, основні висновки, викладені у авторефераті, повністю відображають положення дисертації. Зміст автореферату дисертації за змістом є ідентичним основним положенням дисертації та оформлений у відповідності до чинних вимог.

Загальні висновки

1. Дисертаційна робота Белік Наталії Олексіївни «Розвиток психологічної готовності фахівців-початківців до ріелторської діяльності» є завершеним дослідженням наукової проблеми, актуальної для педагогічної та вікової психології. Отримані результати є новими, оригінальними та достовірними. Наукове дослідження здійснене на високому методологічному рівні з кваліфікованим та обґрунтованим використанням значної кількості теоретичних та емпіричних методів психологічного дослідження.

2. Обсяг, структура, зміст та оформлення дисертації і автореферату у цілому відповідають всім вимогам до такого виду робіт.

3. Основні наукові результати повністю викладено у необхідній кількості статей у наукових фахових виданнях та оприлюднено на конференціях.

4. Наведене вище дає підстави стверджувати, що дисертація на тему «Розвиток психологічної готовності фахівців-початківців до ріелторської діяльності» за актуальністю та глибиною, обсягом та оформленням, повнотою викладення основних положень та результатів відповідає спеціальності 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія, профілю спеціалізованої вченої ради К 26.451.02, вимогам пп. 9, 11 – 14 «Порядку присудження наукових ступенів» (Постанова Кабінету Міністрів України за № 567 від 24 липня 2013 року) до кандидатських дисертацій, а її авторка Белік Наталія Олексіївна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук за означеною спеціальністю.

Офіційний опонент –

кандидат психологічних наук, доцент,

професор кафедри політичної психології

та міжнародних відносин факультету психології

НПУ ім. М.П. Драгоманова

Зеленін В.В.

Підпис
ЗАВІРЯЮ: зав. канцелярією
НПУ ім. М.П. Драгоманова
Місця дійсності
«**Кованова**» «**Листопада**» 20**21** р.

